Tuychiyev. A. I.
Jismoniy tarbiya nazariyasi kafedrasi vb dotsenti

BO‘LAJAK JISMONIY MADANIYAT O‘QITUVCHILARI FAOLIYATIDA INKLYUZIV TA’LIM SHAROITIDA O‘QUVCHILARNING FAOLLIGINI SHAKLLANTIRISH IMKONIYATLARI

Anotatsiya Ushbu tezis bo‘lajak jismoniy madaniyat o‘qituvchilari faoliyatida inklyuziv ta’lim sharoitida o‘quvchilarning faolligini rivojlantirish va hayotiy ko‘nikmalarini shakllantirish imkoniyatlarini o‘rganishga qaratilgan. Tadqiqot davomida interaktiv mashg‘ulotlar, kolaborativ metodlar, loyiha asosida o‘qitish va raqamli resurslardan foydalanishning samaradorligi tahlil qilindi. Natijalar shuni ko‘rsatadiki, zamonaviy pedagogik yondashuvlar o‘quvchilarning shaxsiy rivojlanishi, jamoaviy muloqot ko‘nikmalari, muammolarni hal qilish va ijodiy fikrlash qobiliyatlarini oshirishda muhim vosita hisoblanadi. Ushbu tezisda inklyuziv ta’lim sharoitida pedagogik faoliyatni tashkil etishning amaliy jihatlari ham yoritilgan.

Kalit so‘zlar: inklyuziv ta’lim, jismoniy madaniyat, pedagogik faoliyat, hayotiy ko‘nikmalar, interaktiv metodlar, kolaborativ yondashuv

Аннотация Данный тезис посвящен исследованию возможностей развития активности учащихся и формирования жизненных навыков в условиях инклюзивного образования в деятельности будущих учителей физической культуры. В работе проанализирована эффективность современных педагогических подходов интерактивных занятий, коллаборативных методов, проектного обучения и цифровых ресурсов. Результаты исследования показывают, что эти методы способствуют личностному развитию учащихся, развитию навыков командного взаимодействия, решению проблем и творческому мышлению. В данном тезисе также рассмотрены практические аспекты организации педагогической деятельности в инклюзивной среде.

Ключевые слова: инклюзивное образование, физическая культура, педагогическая деятельность, жизненные навыки, интерактивные методы, коллаборативный подход

Annotation This thesis examines the opportunities for fostering student engagement and developing life skills within inclusive education in the professional practice of future physical education teachers. The study analyzes the effectiveness of modern pedagogical approaches, including interactive lessons, collaborative methods, project-based learning, and digital resources. The findings demonstrate that these approaches play a crucial role in enhancing students’ personal growth, teamwork, problem-solving abilities, and creative thinking. This thesis also highlights practical strategies for organizing pedagogical activities in an inclusive educational environment**.**

Keywords: inclusive education, physical education, pedagogical activity, life skills, interactive methods, collaborative approach

Bugungi kunda ta’lim tizimida inklyuzivlik konsepsiyasi barcha o‘quvchilarga teng ta’lim imkoniyatlarini yaratish, ularning qobiliyatlari va ehtiyojlarini inobatga olgan holda shaxsiy rivojlanishini ta’minlashga qaratilgan. Inklyuziv ta’lim nafaqat bilim berish, balki o‘quvchilarning ijtimoiy, emosional va jismoniy kompetensiyalarini rivojlantirishga ham xizmat qiladi. Bo‘lajak jismoniy madaniyat o‘qituvchilari faoliyatida inklyuziv ta’limning ahamiyati alohida, chunki ular turli qobiliyat va imkoniyatga ega o‘quvchilar bilan ishlash orqali ularning faollik, jamoaviy muloqot, muammolarni hal qilish va ijodiy fikrlash ko‘nikmalarini shakllantiradi.

Shu nuqtai nazardan, bo‘lajak o‘qituvchilarning pedagogik faoliyati o‘quvchilarning faolligini rag‘batlantirish, ularni mas’uliyatli, mustaqil va ijodiy shaxs sifatida rivojlantirishga qaratilgan bo‘lishi zarur. Inklyuziv muhitda ishlash jarayoni o‘qituvchilardan individual yondashuvni, turli pedagogik metod va texnologiyalarni qo‘llashni talab qiladi. Zamonaviy pedagogik yondashuvlar interaktiv mashg‘ulotlar, kolaborativ o‘quv metodlari, loyiha asosida o‘qitish, raqamli va multimedia resurslardan foydalanish bo‘lajak o‘qituvchilarga bunday muhitda samarali ishlash ko‘nikmalarini shakllantirish imkonini beradi[17].

Shuningdek, inklyuziv ta’lim o‘quvchilarning ijtimoiy faolligini oshirish, ularni jamoaviy ishlashga, tanqidiy va kreativ fikrlashga, shuningdek turli vaziyatlarda mustaqil qaror qabul qilishga o‘rgatadi. Bo‘lajak jismoniy madaniyat o‘qituvchilari uchun bunday kompetensiyalarni rivojlantirish pedagogik jarayonning asosiy vazifalaridan biri hisoblanadi. Shu tariqa, inklyuziv ta’lim konsepsiyasi va zamonaviy yondashuvlarni uyg‘un qo‘llash bo‘lajak o‘qituvchilarning professional va shaxsiy malakasini oshirishda, shuningdek o‘quvchilarning har tomonlama rivojlanishini ta’minlashda muhim vosita hisoblanadi.

Bo‘lajak jismoniy madaniyat o‘qituvchilari inklyuziv ta’lim sharoitida o‘quvchilarning faolligini shakllantirishda markaziy rol o‘ynaydi. Ularning vazifasi nafaqat jismoniy mashg‘ulotlarni o‘tkazish, balki o‘quvchilarning ijtimoiy, shaxsiy va jismoniy ko‘nikmalarini rivojlantirishga qaratilgan kompleks pedagogik jarayonni tashkil etishdan iborat. Hayotiy va jismoniy faollik ko‘nikmalari, masalan, mustaqil qaror qabul qilish, muammolarni hal qilish, guruhda ishlash, muloqot qilish va kreativ fikrlash, o‘quvchilarning shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishi uchun muhim ahamiyatga ega. Ushbu ko‘nikmalar, shuningdek, o‘quvchilarning sog‘lom turmush tarzini shakllantirish, o‘z-o‘zini boshqarish va jamoada hamkorlik qilish qobiliyatini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Zamonaviy pedagogik yondashuvlar, jumladan interaktiv mashg‘ulotlar, loyiha asosida o‘qitish va kolaborativ metodlar, o‘quvchilarga real hayotiy vaziyatlarda o‘z bilim va ko‘nikmalarini amaliy tarzda qo‘llash imkonini beradi. Masalan, guruh mashg‘ulotlari va jamoaviy sport o‘quvchilarga hamkorlik, liderlik va muloqot ko‘nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. Shu bilan birga, o‘quvchilar turli vaziyatlarda mustaqil qarorlar qabul qiladi, muammolarni aniqlaydi va yechim topishga harakat qiladi, bu esa ularning mas’uliyat, strategik fikrlash va ijodiy yondashuvlarini rivojlantiradi. Loyiha asosida o‘qitish metodikasi o‘quvchilarga o‘z faoliyatini rejalashtirish, maqsad va vazifalarni aniqlash hamda ularni bosqichma-bosqich

[17] Ходжаев Б.Х. Педагогик аксиология. – Т.: “Fan va texnologiya”, 2012. – B. 128–135.

bajarish imkonini beradi, bu esa ularning tashkiliy va tashabbuskorlik ko‘nikmalarini mustahkamlaydi.

Raqamli resurslar va multimedia vositalari o‘quvchilarning diqqatini jalb qilish, turli sport vaziyatlarini amaliy tarzda o‘rganish va o‘z bilimlarini qo‘llash imkonini yaratadi. Masalan, virtual simulyatsiyalar, onlayn treninglar va interaktiv video darslar o‘quvchilarga jismoniy mashg‘ulotlarda harakatlarni to‘g‘ri bajarish, strategiyalarni sinab ko‘rish va natijalarni baholash imkonini beradi. Shu tariqa, raqamli va interaktiv vositalardan foydalanish bo‘lajak o‘qituvchilarga inklyuziv muhitda individual yondashuvni rivojlantirishga yordam beradi va har bir o‘quvchining ehtiyoj va qobiliyatlarini hisobga olish orqali pedagogik jarayonni yanada samarali qiladi.

Shu bilan birga, zamonaviy yondashuvlar interaktiv mashg‘ulotlar, kolaborativ metodlar, loyiha ishlari va raqamli resurslar o‘quvchilarning jismoniy, shaxsiy va ijtimoiy rivojlanishini rag‘batlantiradi. Bu yondashuvlar o‘quvchilarga faollikni oshirish, o‘z fikrini erkin ifoda etish, muammolarni hal qilish, tanqidiy fikrlashni rivojlantirish va jamoadagi vazifalarni muvaffaqiyatli bajarish imkonini beradi. Shu tariqa, bo‘lajak jismoniy madaniyat o‘qituvchilari inklyuziv ta’lim sharoitida pedagogik faoliyatini samarali olib boradi, o‘quvchilarning shaxsiy, ijtimoiy va jismoniy rivojlanishiga hissa qo‘shadi, ularni jamiyatda faol, mas’uliyatli va ijodiy shaxslar sifatida tarbiyalaydi.

Shuningdek, inklyuziv ta’limning samaradorligi faqat pedagogik yondashuvlar bilan cheklanmaydi. U o‘quv muhitini qulay va xavfsiz qilish, o‘quvchilar o‘rtasida hurmat va yordam madaniyatini shakllantirish, shuningdek ota-onalar va jamiyat bilan hamkorlikni tashkil etish orqali ham oshadi. Bo‘lajak o‘qituvchilar bu jarayonda mentorlik va pedagogik yetakchilik rolini bajarib, o‘quvchilarning ijtimoiy faolligini rag‘batlantiradi, ularni jamoada faol ishtirok etishga undaydi va o‘z qobiliyatlarini rivojlantirishga imkon yaratadi.

Shu tariqa, zamonaviy pedagogik yondashuvlarni tizimli va kreativ tarzda qo‘llash bo‘lajak jismoniy madaniyat o‘qituvchilariga inklyuziv ta’lim sharoitida nafaqat o‘quvchilarning faolligini oshirish, balki ularni kompleks rivojlangan, mas’uliyatli va ijodiy shaxslar sifatida shakllantirishga imkon beradi. Bu esa pedagogik jarayonning sifatini oshirish va inklyuziv ta’limning samaradorligini ta’minlashda muhim omil hisoblanadi.

ADABIYOTLAR RO‘YXATI:

1. Adair J. Effective Leadership. – London: Pan Books, 2010. – P. 120–130.
2. Goleman D. Emotional Intelligence. – New York: Bantam Books, 1995. – P. 45–60.
3. Northouse P. Leadership: Theory and Practice. – Los Angeles: SAGE Publications, 2019. – P. 200–210.
4. Shamsiev A.B. Jismoniy madaniyat va sog‘lom turmush tarzi. – T.: “O‘qituvchi”, 2017. – B. 110–118.
5. Козлов В.И., Петрова Е.А. Современные методы обучения в инклюзивной среде. – М.: Просвещение, 2020. – С. 90–100.
6. Мудрик А.В. Социализация человека: учеб. пособие для студентов высш. учеб. зав. /

А.В.Мудрик – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Издательский центр “Академия”, 2006. – С. 304.
7. Назаров А.А. Педагогическая деятельность в условиях инклюзивного образования. – Т.: “Fan va texnologiya”, 2019. – В. 75–85.
8. Савицкая И.И. Инклюзивное образование: теория и практика. – СПб.: Питер, 2018. – С. 212–220.
9. Ходжаев Б.Х. Педагогик аксиология. – Т.: “Fan va texnologiya”, 2012. – В. 128–135.
10. Юсупов Ш.Ф. Физическая культура и здоровье: учебное пособие для студентов педагогических вузов. – Т.: “O‘qituvchi”, 2015. – В. 150–158.